

Szerkesztési iroda: Főutca 186. sz.
Ide intézendő minden a lap szellemi részé-
re vonatkozó közlemény.

Hirdetések elfogadtatnak a kiadó hiva-
latban Nagy Ferencz könyvkereskedé-
sében Gyulán.

Hirdetések díja: Egy négy hasábos Gar-
mond-sor 5 kr. — Bélyegdíj 30 kr.

BÉKES

Előfizetési feltételek:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Az előfizetések bérmentesített levelekben
a lap kiadó hivatalához intézendők.

Hirdetvények ugyancsak a kiadó hiva-
latban fogadtatnak el.

Politikai, közgazdászati és ismeretterjesztő hetilap.

Megjelenik hetenként egyszer, minden szombaton.

Előfizetési felhívás!

A „BÉKES”

politikai, közgazdászati és ismeretterjesztő hetilap 1870-ik évi folyamára.

Előfizetési feltételek:

Helyben házhozordással, vagy vidékre postán küldve: egész évre 4 frt. — Félévre 2 frt. — Negyedévre 1 frt.

Az előfizetések bérmentes levelekben a lap kiadó-hivatalához, Nagy Ferencz könyvkereskedésébe Gyulára czimzendők. Gyűjtők-
nek nyolcz előfizető után tiszteletpéldány jár.

Kéretnek a t. cz. előfizetni szándékozók, miszerint előfizetéseiket mihamarább, s még e hó folytán beküldeni sziveskedje-
nek, hogy a lap nyomtatandó példányainak száma iránt kellő időben tájékozás szerzettethessék.

Hirdetési rovatunkban a közzétételeket gyorsan és jutányosan eszközöljük, egy négyhasábos Garmond-sorért 5 kr., nyilttéri közlé-
sekért soronként 15 krt számítván. Bélyegdíj minden igtatásnál külön 30 kr. — Többszöri beigtatás tetemes kedvezményvel jár.

A hirdetések ugyancsak a kiadó hivatalban fogadtatnak el.

Hajóssy Otto

a „Békes” kiadó tulajdonosa és felelős szerkesztője.

Ez is egy megoldásra váró kérdés.

(+) Az 186^{5/7}-ik évi XII-ik törvényzikk 12-ik §-a szerint a katonaság elhelyezését, élelmezését illető intézkedéseket az eddigi törvények alapján mind a törvényhozás mind a kormányzat körében az ország magának tartotta fenn.

Ezen törvényzikk által önálló intézkedési jogot nyert az ország, azon teher könnyítésére nézve, mely a népre most is aránytalan mérvben nehezedik s mely főleg az 1848. előtti időkben a természetények kiszolgáltatásával együtt járt számtalan kezelési hiányok s visszaélések miatt oly sérelmessé vált, hogy az ország rendei a síkon fekvő és átvonuló katonaságnak az adózók által kiszolgáltató természetényekkel élelmezését jövőendőben megszüntetendők s e helyett mind a tanyázó, mind az átkelő katonaságnak a kincstár költségén való élelmezését vélték a királyi felség hozzájárulásával megállapítandónak.

E czélból mind az 1836 mind az 1840-ik országgyűlés küldöttségeket nevezett ki, melyek a katonaság élelmezésével együtt járó, terhek törvényességének kinyomozása után, az ezen terhek megszüntetésért a kir. kinc-

tárnak évenként fizetendő váltásági pénzösszeg mennyisége, — annak a törvényhatóságok közti felosztása — és behajtása módozatai iránt véleményes jelentéseket tettek s ezek alapján az 1844-ki országgyűlés, az azon évi November 5-ről tett feliratában, az említett terhek megszüntetéséért évenként fizetendő és a hadi adóval együtt országgyűlésről országgyűlésre megajánlandó egy millió ezüst forintnyi váltásági összeget hozott a felségnél ajánlatba.

Az 1844-ki November 10-én kelt k. két válaszbán a katonaság élelmezésével és beszállásával járó költségeknek a felajánlott egy millió ezüst forint évenkénti váltáság mellett jövőendőben a kincstárból fedezése elvileg elfogadtatott és ezen elv gyakorlati alkalmazásának módozatait tárgyazó kir. propositionok kilátásba helyeztettek; azonban a viszonyok változtatával azolta ez ügyben országgyűlésileg további intézkedés mindekkorig nem történt.

A katonaság élelmezése és az ezzel elválatlan kapcsolatban álló elszállítások valamint az átkelési-fuvarozás terheinek a közös teherviselés alapján törvényhozási uton leendő rendezése a legégetőbb szükségek közé tartozik s alapos reményünk van, hogy

e tekintetben a cs. k. közös hadügy — és a m. k. honvédelmi minisztériumok által készített javaslatok nem sokára a képviselőház elé terjesztetnek.

Addig a törvényhatóságok ezen terheknek általánosítását, csak is az által eszközölhetik, ha a kebelükben állomásozó katonaságnak községenként felváltva leendő elhelyezése iránt az illető katonai parancsnokságokkal egyetértőleg intézkednek; az ugynevezett átkelési községeknek pedig az előfogatozást a többi nem transeennalis községeknek hozzájárulása által könnyítik, — e tekintetben azonban pótdadónak kivetése a jelenleg fennálló adózási rendszernek bonyolítására vezethetvén, ez egyelőre mellőzendő s czélszerűbbnek látszik, ha az illető községek bizonyos számú előfogatoknak természetben kiszolgáltatására köteleztetnek.

Gyulai levelek.

II.

Egyházi ügyeink.

Egyházi ügyeinkről szólva, ki kell jelentenem, a félreértések kikerülése végett, hogy mint római katolikus csak is e hitfelekezeti ügyeiről

szólhatok; iskoláink felekezeti lévén — egyház alatt — mindenkor az iskolát is értem. — A helybeni reformált egyház állapotát legfeljebb az évi egyházmegyei gyűlések jegyzőkönyveiből ismerve, meggyőződtem arról, hogy újabb időben szélesebb alapra fektetett önkormányzati átalakulásuk kezdetének nehézségein túl vannak, s megértve azt, hogy a vallás iránti közönységek mindenkor a nevelés ügyének is hátrányára van, az ő egyházi ügyeik oly szilárdul vannak a nevelés és oktatás ügyével összeforva, hogy azt — a jelenben még legalább alig hiszem — megdönteni, a kornak egy oly annyira felkarolt eszméje, mint: „egyházról független községi iskola“ sem leendő képes.

A római katolikus egyházi és iskolai önkormányzat ügye még kezdetlegességének szabályozatlan, sokak által tán nem is igen ismert, stádiumában lévén, nem csudálkozom azon, hogy egyrészt jóakaratot, tán túlbuzgóságot is tanúsítva, egyes intézkedéseik által e jóakarattal nagyon is devalválják. — Jóakarattal, az ügy iránti érdekeltségről tanuskodik, hogy az egyházi gyűléseken a folyó évben alakult egyházi tanácsnak tagjai legnagyobb részben majd teljes számban jelen vannak, a szőnyegen levő tárgyakhoz többször még nagyon is bőven szólnak oly annyira, hogy rendszeren a mult ülések szalmája csépelgetik, míg a napi rendre kitűzött tárgyak és újabb kérdések az idő rövidsége végett más-korra halasztatnak, félig-meddig ránk illik egyik tagtársunknak korántsem malitiosus szándékából eredő „Presbyterium“ helyetti „Presmyterium“ elnevezése. — Sajnos, hogy a tanítói fizetéseknek megcsökkentése által az ügybuzgóság sokak szemében alkalmat adott szálla képzésére.

Tudom jól, hogy az egyháznak finanziaális ügye szánandó állapotban van, hogy ez ügyet orvosolni kell, hogy az orvoslást a képviselő takarékoskodó gazdálkodásától várják; sajnos csak az, hogy ott kezdődött meg a gazdálkodás, hol azt legkevésbé kellett tennünk, azoknak fizetésén, kik a jövő nemzedék korszerű és életrevaló fejlesztésén működnek, s kiknek fáradozása soha sem jutalmazható meg, ha magasztos hivatásuknak lelkiismeretesen felelnek meg.

A mult ülések egyikén ugyanis a tanítóktól megtagadtattott a földjeik utáni adófizetés az egyházközség által. — E határozat különben nem egészen a jelenlegi egyházi tanács érdeme, mert azt már az ezelőtti határozta el, azon különbséggel, hogy az megelégedett a határozat hozatallal, de az adót a tanítóktól földjeik után nem vonta le, hanem mint az egyházi pénztár követeletét a tanítókon átszámolta, sőt a folyó évi költségvetésbe is jövedelmül tette, más szóval: bedobta a gesztenyét a tűzbe s azt mondta: „ha kell, kaparjátok ki.“ A jelenlegi egyházi tanács ugyan kikaparta, hogy élvezni fogja-e? még nem tudhatni.

Különbösen furcsa ennek a mostani egyházi tanácsnak a helyzete; a mult egyháztanács anélkül is szűk, hozzá még adósságokkal is bélelt kabátját átadta, s azt mondta: „rugdalózz benne, ha tudsz;“ ez szeretné a bélest kidobni, hogy bővebb legyen, de nem lehet még kifejtetni; — ugyanis az elődök elkészítették a folyó évi költségvetést, kivették az egyházi adót oly módon, hogy abból az adósságok is kiteljenek, de lejárván a regensség kora, a behajtást is, meg az adósságfizetést is ránk bízták; a mi pénztárnokunk le is fizetett egy esomó adósságot, csak hogy ez által meg az a kázuus állt be, hogy az egyház tisztviselőinek fizetése nem került ki nemcsak az időre, de ez idő után 4—5 hónappal sem, gondolván, tanítóink a fejlődő nemzedékel úgy is eleget mérgeződnek, lakjanak jó evvel, minek nekik a fizetés; — de valamint az ember — az írás szavai szerint — nem csak kenyérrel, úgy a tanító is nemcsak mérgezővel él, tehát ők bizony pénzt kértek, ez pedig nem lévén, pénztárnok uram előáll, hogy van vagy 1700 forint, kitelnek ebből a tanítók fizetése, csak be kell hajtani, a behajtáshoz jogunk is van, mert itt az év vége; — elis határozottuk szépen: „kerestessék meg a városi előjáróság hogy az adósok megidézttetvén, az egyházi tanács tagjaiból választott képviselők előtt és által szállitassanak fel az adóhátralék lefizetésére;“ — az egyházi delegatio megis kezdte működését — a kinek dohányja, pipája volt rágyújthatott — mert a megidézettek, sajnálván csizmájukat besározni, otthon maradtak; sem az

egyházi képviselőt, sem a városi tanács tekintélye nem volt képes őket előidézni, a kik meg is jelentek, nem fizetni, csak protestálni jöttek. Így állván a dolgok, az egyházi tanács kénytelen volt a helybeli szolgabírói hivatal pártfogását igénybe venni, — az eddigi eredményről nincs ugyan tudomásom, de hiszem, hogy ez kielégítőbb és sikerteljesebb leendő az előbbi kísérletnél.

Ha a még künnlevő adóhátralékok beszédese egészen sikerülne, a min ugyan nagyon kétkedem, mert behajthatlan összeg mindig akad, akkor az eddigi kellemetlenségnek vége szakadna; de azért alig hiszem, hogy az egyházi adót sokkal lejjebb lehetne szállítani, mert az új iskolai törvény a nevelés terén nagyobb kötelesegeket róván reánk, azokat csak újabb áldozatok árán létesíthetjük; az áldozathozatal a nevelés terén pedig nálunk római katolikusoknál még nagyon kényeszerű dolog, látszik, hogy sohasem tartottunk attól, hogy iskolai ügyeinkben valaki háborgatna, s beelégedtünk velők mindenkor úgy, a mint voltak; pedig ma-holnap új iskolák állításáról is kell gondoskodnunk, korántsem a törvény által reánk parancsolt, de elkerülhetlenül is szükséges felsőbb népiskolát értem, az községi leendő, s fenntartásának gondjairól a városnak fog főni a feje; de állitanunk kell a külső városrészekben kisebb iskolákat, mert a tanítótelek években levő gyermekek egy része teli időben a sár és távolság, nyáron át pedig a külső munka végett tartatnak otthon s maradnak oktatás nélkül.

Az egyházi tanács meg is bizta a kebelében alakult gazdasági szakosztályt, ezt már a jövő évi költségvetésnél figyelembe venni, s javaslatát az összgyűlés elé terjeszteni, hogy miképpen fog e megbízatásában eljárni, arról csak akkor írhatok, ha munkálatát befogja adni.

Egy civis.

Vidéki levelezés.

Szarvas decz. 8. 1869.

Bizony nagy dolog volna a kisebb városoknak e sár és unalmi időnyében napi érdekű dol-

TÁRCZA.

A tornászat fontossága és tornászati teendőink Békésmegyében.

Mojsisovics Vilmostól.

(Vége.)

Mi teendők már most Békésmegyében?

Körülményesen fejtegettem a tornászat lényegét, történeti adatokkal bizonyítom be, miszerint az, mint hajdan a görögök és rómaiaknál, úgy legújabb időkben Európa minden mivelt nemzeténél is, nagyfontosságú országos ügynek tekintetik s hogy jelentősége a kor előhaladásával egyre nő; hangsúlyozom magyar szempontból annak egyéni, társadalmi, nemzetgazdasági és állami nagyhorderejű fontosságát; jeleztem magyar hazánk városainak legújabb tornászati mozgalmait s mint örvendetes eseményt említém fel országgyűlésünk azon bölcs és előrelátó intézkedését, mely az 1868 évi XXXVIII-ik törvényczik erejénél fogva, a tornászatot és fegyvergyakorlást — tekintettel a honvédelmi célokra — úgy a magánosok, társulatok és hitfelekezettek, mint községek avagy állam által fenntartott, elemi-felsőbb- és polgári-iskolákban valamint a tanító képezdékben is, egyetemesen kötelező tantárgyként írja elő.

Országgyűlésünk ezen cél- és kor-szerű intézkedése után, már most miféle teendők várnak reánk, a tornászat általános életbeléptetése érdekében Békésmegyénkben, arra a felelet önként következik.

Azt t. i. mit alkotmányos törvényeink parancsolnak, nemcsak tétlen tisztelettel illetnünk, hanem egy-uttal tevékeny hazafiai buzgalommal életbeléptetnünk is szükséges, minthogy a törvény holt betűi csak is lelkes honfiak, ügybuzgó barátok és a nagy közönség lelkesen ápoló karjai közt nyerhetnek életet s válhatnak államéletünk jóltevő tényezőivé.

Ennek folytán kinek-kinek hazafiai kötelesegeiben áll, a nép testi nevelésének és harc-kepesítésének intézményét, nemcsak azért, mi-

vel életbeléptetését törvényeink rendelik, hanem már csak azon nyomós oknál fogva is, mint-hogy az Magyarhon öszves érdekeire korszerűséget képez — tehetsége szerint pártolni, gyámolítani s mielőbbi és minél rendszeresebb életbeléptetéséhez hozzá járulni.

Az tehát, a ki a nép testi nevelésének és harc-kepesítésének ügyét — törvényeink szellemével megegyezőleg — ápoló karjaiba veszi, egy alkotmányos polgár legszebb hazafi kötelességét rója le.

A tornászat magyarhoni rövid történelme bizonyítja miszerint hazánkban is nagy azok száma, kik megértették a kor intó szavát s az egy-másután alakuló tornaegyletek elvitázhatatlan bizonyítják, miszerint alkotmányos törvényeink életbeléptetéséhez a közönség tömegesen járul és ahoz buzgó segédkezeket nyújt, s meggyőződésem az, miszerint Békésmegyénk se marad hátra, hanem megyebeli ifjúságunk testi nevelésének és harc-kepesítésének fontos ügyét, lelkesen és erélyesen karolandja fel s ezen üdvös intézmény életbeléptetésén — már csak nevelési törvényeink iránti tiszteletből is — ernyedetlen buzgalommal közreműködni fog.

Midőn, azonban egy ilyen egészen új intézmény életbeléptetéséről van szó, önként merül fel előttünk azon kérdés, valjon mily uton, módon volna a cél legeredménydusabban elérhető s minő lépések teendők és minő eszközök alkalmazandók, a felmerülő akadályok leküzdésére?

Csak két ut áll előttünk, a. m.

- 1) vagy magukra hagyjuk iskoláinkat vagy
- 2) elfogadjuk a társulati rendszert.

Miután a népnevelési törvényeink a tornászatot minden iskola számára, egyetemesen kötelező tantárgyként írják elő, természetesen látszik, miszerint az ifjúság testi nevelésének és harc-kepesítésének ügyét különféle egyházaink gondjaira és lelkiösméretére bizzuk s iskoláinktól várjuk az ez érdemben szükséges beható intézkedések megtételét.

Ez esetben szükséges miszerint iskoláink képzett tornatanárokat alkalmazzanak, külön nyári és téli tornahelyiségeket tartanak s ezeket tor-

na- és vivő-eszközökkel, a célnak megfelelő módon szereljék föl.

Kérdés már most, képesek-e iskoláink, ezen nagy pénzáldozattal járó teher elviselésére?

Ez érdemben szerzett tapasztalataim azon meggyőződésre vezettek, miszerint iskoláink és pedig valláskülönbőség nélkül oly anyagi körülmények közt vannak, miszerint a torna- és fegyverbeni nevelésnek, fenntebb előadott kiválmak szerinti életbeléptetésére, egyáltalában kép- telenek.

Mert ha találkoznék is egy-két iskola mely kedvezőbb anyagi körülményei folytán — a rendszeres tornászat behozatalát megkísértené, több előpéldák bizonyítása szerint, czélt nem érhetne, minthogy eszközeinek elégtelensége miatt, az ifjúság testi nevelése nem volna egyéb, mint többé kevésbé tökéletlen, időtöltő és mindamellett jelentékeny pénzáldozatokba kerülő gymnastikai gyakorlat, mely a testnevelés újabbkori rendszerének csak árnyékát képezhetné s ez okból a tornászatot, nemzeti életünkben meghosítani és általánossá tenni képes nem volna.

Már pedig elkerülhetlenül szükséges, miszerint a törvény által kötelezett tantárgyként előírt és életbeléptetendő testnevelés- és harc-kepesítés-rendszere a mai kor, és tudomány színvonalán álljon s ebből folyólag kell, hogy a tornászatiak, a németek által oly szépen, nemesen és gyakorlatian kifejtett rendszere legyen az, melyet nemzeti életünkbe tiltetnünk át.

Minthogy tehát iskoláink magokra hagyatva a törvényrendeletét nem, vagy csak csekély mérvben és célra nem vezető eredménnyel foganosíthatják, nem marad egyéb hátra mint iskoláinknak gyámolító kezeket nyújtani s az ügyet társulati uton mozdítani elő.

A társulati rendszer — mint azt a tornászat történelmében előadtam — elvan fogadva nemcsak a mivelt külföldön, hanem — mint erről már fennálló tornaegyleteink tanuskodnak — hazánk városaiban is, s kell hogy ezen rendszer Békésmegyénkbe is utat törjön magának.

Ezen társulati rendszer azonban megkívánja, miszerint megyénk minden városa, a kebelében fennálló különféle egyházakkal, nagy- és kis-

gokat irunk Szarvasról. Nem is erőltetjük magunkat, hanem e helyett némi szemlét tartván városunk intézetei felett, — a részben tüntetjük fel az egészséget.

Városunk a közelebbi években az anyagi és szellemi gyarapodás tekintetében valóban kiti-
nő lépéseket tett, — melyeknek részben már látszanak, részben mielőbb látszani fognak áll-
dásos eredményei.

Az anyagiak közt első helyre teendő az egy éve alakult takarékpénztár, melynek forgalma már is meghaladja a 300,000-et, fényes bizonyít-
kaként az e féle intézetek életrevalóságának. Gőzmalma, mely a környéken ritkítja páráját, szintén igen élénk pénzforgalmat idéz elő, s még inkább idézne, ha e mostani, volt tulajdonosa és a birtokló részvénytársulat közt fennforgó za-
varok ügyeiből ki tisztázná magát. — Megem-
litendő még a város birtokában levő serház is, melyben jelenlegi bérlője azonban szeszt gyárt. — Az itt előszámlált intézeteknek, különösen a gyáriaknak, legfőbb emeltyűjeül szolgálna a Tur-
tól Szarvasig tervezett vasúti szárnyvonal, melynek kivitele azonban, a pénz vállalkozó Kohén bukása folytán elnapoltatott.

A mi városunknak szellemi gyarapodását illeti, a főiskola mindinkább népesedésén kívül az új magyar iskola fel állítása említhető örven-
des tényről, s népes kaszinója és népköre, közön-
sége irodalmi és közügyi érdekeltiségek bizo-
nyítéka.

A jelen tényei mellett azonban a jövő remé-
nyeit sem kell felednünk, — melyek közzül érdekeinket illetőleg a megyei központi törvény-
széknek Szarvasra leendő át tétele a legohajtot-
tabb. Ez ügyben közelébb, főispánunk Tomcsá-
nyi József ő mltsága felszólítására és vezetése mellett, egy tanácsi küldöttség járt fent az igaz-
ságügyi ministeriumnál, homnan biztatásokkal és a legjobb reményekkel tértek vissza. — Ez ál-
tal városunk minden esetre igen sokat nyerne, s az államtól annál is inkább remélhető meg-
adatása, mivel a tanács felajánlá helyiségül, az esen célra igen alkalmas és díszes városházát. Szarvas ugyan épen nem fekszik — mint mely a központi székhelyek megválasztásában fontos

tényező — a megye belső részében; de ha a ministerium által tervezett új törvényszéki kö-
rök életbe lépnének, igen alkalmas helyiség lenne.

Ennyit városunk jelen állapotáról és a jövő-
be helyezett reményeiről, — feltüntetett fény-
oldalai mellett azonban nem feledkezhetünk meg azon egy árnyoldaláról sem, mely ily népes vá-
rosban, különösen tél víz idején igen szembe-
szökő, értvén alatta a járdák hiányát.

Volnának ugyan itt ugynevezett pallók; de ezeken valóságos Blondini lélekjelenléttel lehet csak végig balancizozni. Már pedig a városnak van saját téglagyára, s így ha nem is minden ut-
czán; de legalább a főbb utczákon rakathatna egy gyalog járdát minden nagyobb költsézés nélkül. — Hiszik, hogy a tanács mi elébb ele-
get tesz a közönség e többször nyilvánított óha-
jának, — s Szarvas minden szarvashiba nélkül lesz említhető.

Sipos Soma.

Ujdonságok.

— **Mult vasárnap** délután tartatott meg a Gyulán felállítandó torna- és tüzoltóegylet tár-
gyában összehívott értekezlet a városháza nagy teremében. Örvedetes jelenségként említjük fel az ez alkalommal elnökölt Mojsisovics Vilmos mérnök ur előadásából, miszerint az általa fel-
mutatott aláírási iven eddigelé 212 egyén je-
gyeztette be magát tagul s ezek között több 100 és 50 ftos mint alapító. Az alapszabályok ter-
vezete több módosítással elfogadtatott, s annak helybenhagyás végett a kormányhoz leendő fel-
terjesztése úgy egyéb, az ügy tovább fejlesztése iránti intézkedések megtétele végett egy hét tag-
ból álló bizottság neveztetett ki.

— **A szülő dézsma váltás** ügyében mult szerdán a városházán megtartott összejövetelkor, az érdekllett lakosság holdanként 30ftot aján-
lott a volt földes uraságnak váltásául, ennek képviselője pedig 40 ftot kért. Miután az ér-
dekllett lakosok ajánlatuk mellett maradtak, a birtokossági képviselő 10 napi határidőt kért, melynek eltelte után egy újabb összejövetel al-

kalmával fogja képviseltjei véghatározatát tu-
datni. Kívánatos, hogy ez ügy méltányos kie-
gyezkedés útján találja megoldását.

— **Az árvíz felől** fájdalom ezuttal sem ir-
hatunk valami kedvezőt. A helyzet ugyanegy; ma árad, holnap apad és megfordítva. A meg-
mérhetlen víztömeg állhatatosan helyt áll az el-
foglalt térségeken.

— **A Jugovics-ház** kertjében érett málna-
gyümölcs volt látható a napokban. Egy hely-
béli lakatosmester kertjében pedig a szőlő most érik egy tőkén.

— **Baranovics Kálmán** városunk egyik is-
mertebb egyénisége, volt honvéd-kapitány, e hó 2-án hunyt el Budán, hosszas szenvedés után. Béke poraira.

— **Az alakulandó** gyulai torna- és tüzoltó-
egylet javára a farsangon sorsjátékkal egybe-
kötött fényes táncvizigalom fog rendeztetni. A bál bizottság már meg is alakult s haladék nélkül hozzá lát az előkészületekhez.

— **Kárász Imre** cs. kir. kamarás és szeg-
halmi nagy birtokos ur nov. 27-én vezeté ol-
tárhoz Polgárdiban a bájós Bathányi Karolina grófnőt. Az új pár még az nap délután külön vonattal Pestre, onnan pedig Szeghalomra ment. — Urszinyi Béla csabai birtokos pedig mult hó 29-én vezeté oltárhoz a kellemdús Karass-
ay Stefanie k. a. megyénk első allspánjának leányát. —

— **Király ő felsége** keleti útjáról e hó 6-án reggel 9 órakor a legjobb egészségben Bécsbe érkezett, s az indóháznál a hatóságok főnökei s a község tanács fogadták.

— **A „Pesther Lloyd“-nak** írják Bécsből, hogy bizonyos Asztalos János Oláhországból nagymennyiségű magyar proklamációt játszott át a Dalmátiában harcoló magyar katonaság közé. Lám, a volt lelkes kecskeméti ügyvéd, a jeles népbarát, minő ékes üzemekre adta fejét. Sokra viheti.

— **Rimabrezóban** mult hó 29-én sokan jöt-
tek össze senioriális gyűlésre az evangélikus pa-
pok közül. Gyűlés után vacsorálni mentek a vendéglőbe s ezután kártya következett, mely-
nél Antalik András kraszkói lelkész sógora Ku-

birtokosokkal, pénzüzetek és más egyéb vál-
latokkal, továbbá ügybuzgó hazafiakkal szö-
vetkezve, egy jól szervezett és helyes alapokra fektetett tornatársulatot alkosson s társulati uton közös erővel gyámoltsa azon ügyet, melyet tör-
vényhozásunk az országos ügyek sorába iktat-
ott, melyet egyetemesen kötelező tantárgyként irt elő s melynek haszna és előnye, megyénk társadalmi és közigazdászati érdekei szempontjából is kiszámíthatatlan.

Ily jól szervezett és helyes alapokra fektetett tornatársulatok által nemcsak az általános ér-
dekű tornászati és harcsképesítés léptethetik élet-
be, hanem ezel kapcsolatban, a helybeli érde-
kek szempontjából fontos *tüzoltási ügy* is hatha-
tós támogatást nyerhetend, minthogy a torná-
zás nemcsak erős munkásokat és harcsképes férfiakat teremt, hanem egyuttal szakavatott és ügyes tüzoltókat is nevel.

Miután pedig a külföldi társulatok példája után hazai tornaegyleteink is egymásután karol-
ják fel a tüzoltási ügyét, nem marad egyéb hát-
ra, minthogy megyebeli városaink is ez uton haladjanak.

Egy ilyen torna- és tüzoltó-egylet céljai rö-
viden körvonalozva a következők lehetnének:

- 1) fiú- s leány-növendékek, valláskülönbség-
nélküli tornászata az 1868-ik évi XXXVIII-
ik törvényezikk rendeletének értelmében.
- 2) Az egylet tagjainak tornázás, vivás, lövé-
szet és tüzoltásbani rendszeres oktatása.
- 3) Tüzveszélyek esetében a lakosok életének és vagyonának jól rendezett mentése.
- 4) Nyilvános torna-ünnepélyek által a társas életben mozgás és elevenségnek előidézése.

Mindezen üdvös és nemes célok, egyrésztől törvényeink által lévén előírva, másrésztől azonban helybeli érdekeinkből eredvén; szüksé-
ges miszerint azok megvalósításán megyebeli városaink egymásközt vetélkedjenek. Névszerint felette kívánatos, miszerint Gyula, Csaba, Békés, Szarvas és Orosháza lakosaik nagyobb számerejénél fogva, legelsőkül lépjenek a cse-
lekvés terére s halasztást nem türve törvény-
szabta köteleességek lerovására siessenek.

A sor megnyitása azonban mindenesetre B. Gyula városát illeti, nemcsak azért, mivel a megye székhelye s példája buzdító hatást gya-

korlandana, hanem tehetős osztályának ereje és számos értelmiségénél is.

Megeyebeli tornaegyleteink ilyen elszaporodása által ezuttal kedvező alkalmat szolgáltat-
nánk az *országos tornász-szövetség* létesítésére is mely magyarhoni tornászatiunk kifejlődésére, általánosítására s anyagi és erkölcsi érdekeinek gyarapítására leghathatósabb befolyással volna.

Midőn azonban a tornászati életbeléptetése érdemében megyebeli teendőinket jelzem, szüksé-
gesnek tartom e helyt egy körülménynek fel-
említését is.

A tornászati t. i. mi nálunk egészen új valami s arról még törvényeink is, csak a mult évben, intézkedének.

Tudvalevőleg minden új intézménynek meg-
van a maga akadály, megvannak ellenségei, melyek fejlődésére gyakran igen kártékony s hátráltató befolyást gyakorolhatnak.

Nem szenved kétséget, miszerint a tornászati-
nak is — mielőtt törvényeink értelmében min-
dentivé behatolni képes lehetne — az akadályok és ellenségek különféle nemeivel kellend megküzdnie.

Ezek sorába tartozand a tömeg értetlenségéből származó közöny, ferde nézetek és előíté-
letek; a minden újítást rendszeresen ellenzők és azok, kik mindent mi nem tőlük ered, ellenze-
nek; továbbá azok, kik legvastagabb és legön-
zőbb anyagi érdekek hajhászatában, a közügyek iránti érdeklődésüket s hazafiai és emberbaráti kötelesség érzetüket már elvesztették.

Nem hagyhatom említetlenül e helyt a párt-
szenvedélyt sem, mert gyakran constatáltatott azon sajnos tény, miszerint a politika éppen nemzetünk körében, polyp karjaival agyon szorít nem egy nemes törekvést és általános érdeket; pártkérdést csinál ott a hol csak is köz-
művelődési és humanistikus kérdések fognak fenn s e sajnos hinárban elsülyeszt nem egy magasrendű feladatot, melynek megoldása a köz-
ügy érdekéből fontos és kívánatos lett volna.

Lehet, hogy mindezen ellenségek hadat üze-
nendnek az ügynek s bár azt — mert életét törvényeink biztosítják — megölni képtelenek is, mégis életbeléptetése elé kisebb nagyobb mérvű akadályokat gördíthetnek s fejlődését és elterjedését hátráltathatják.

Békésmegyénk közművelődési viszonyai a leg-
ferdebb színben tűnnének elő, ha a közöny a tudatlanság előítéletét, roszakaratát, személyes-
kedés és pártszenvedély reakciója oly mérvet volna képes magára öltetni, hogy ez által az ügy fejlődése jelentékenyen hátráltatnék avagy ves-
szélyeztetnék.

Elkerülhetlenül szükséges tehát az ügy *anya-
gi és erkölcsi hathatós támogatása*. E végből

szükséges, miszerint megyebeli városaink a kebelbéli torna-egyletek részére alkalmas telket pénzüzeteteink és iparvállalataink pedig bizo-
nyos évi pénzüsségeket adományozzanak*) s hogy minden tehetős polgár az alapítók sorá-
ba lépjen vagy legalább végrendeletében az egyleti vagyon neveléséről megemlékezzen;

szükséges, megyénk mindazon férfait, kik értelmiségűk és tekintélyöknél fogva, a tömeg fölött vezérszerepet visznek, — befolyásukat az ügy érdemében érvényesíteni s a szavuk után induló tömeget, az ügy egyetemes pártolására bírni;

szükséges miszerint az ügy fontosságának emelése és népszerűsítése érdekében, maga Békésmegye bizottmánya is, tegye meg hazafi kötelességét, biztosítván az ügyet erkölcsi támogatásáról;

szükséges végre, Békésmegyénk értelmiségének és hazafiságának vallás- és pártkülönbség nélkül solidáris szövetségre lépni, a reakciónak fenntebb elősorolt mindazon elemei ellen, melyek különféle indokokból hátráltatják egy oly közérdekű intézmény korszerű életbeléptetését, mely már törvényeinkben gyökerezik, melynek egyéni, társadalmi, közigazdászati és állami jelentőségét országgyűlésünk böles rendelkezései is fennen hirdetik, melynek általános életbeléptetését szentesített törvényeink megparancsolják s mely alkotmányos törvényeknek nem engedelmess-
kedni, életbeléptetésökhöz hozzá nem járulni, mig egyrésztől megrovandó társadalmi mulasztás addig másrésztől megbocsáthatlan hazafiai bűn is volna.

*) Szeged város p. o. a kebelbéli tornaegyletnek 6777 forintot, Pest városa a nemzeti tornaegyletnek 5000 forintot adott, a debreczeni tornaegylet pedig egy a takarékpénztár mint az István gőzmalom jelentékeny évi összegekkel segiti.

bányi Lajos tót költővel összeveszvé, ezt zseb-késével egy szurással meggyilkolta. A szerencsétlen özvegyet s hat árva hagyott maga után.

— **Debreczenben** egy Szücs Antal nevű vargalegény egy fiatal lányt, ki szerelmét nem hallgatta meg — szíven lőtt s a pisztoly másik csövével maga életének vetett véget.

— **Rablógyilkosság.** A nagy-kikindai országúton e hó 2-án egy Csantavérre utazó nőt a kocssal együtt meggyilkoltak. A kikindai hatóság távsürgönye folytán Szegeden elfogtak egy gyanus egyént, ki egy órai vallatás után bevallá, hogy a kérdéses gyilkosságnak egyik részese, s hogy annak végbevitelénél még egy társa volt, kit később szintén elfogtak. A meggyilkolt nő kiléte még nem tudatik.

— **Fiume megyében** és a magyar partvidéken az ujonczozást f. hó 15-én kezdik meg. Az illetők majdnem kizárólag a hadi tengerészethez fognak besoroztatni.

— **A belügyminiszter** a „Hon“ szerint, Brassóban lépne föl, mint képviselőjelölt. — Új évtől kezdve új szivarokat és dohányt fognak árulni a trafikokban. — Tánics „Arany Trombita“ című lapja, részvéthiány miatt az év végével megszűnik, a mi felett pedig senki sem fog kétségbe esni. — A kápolnai honvédelmeket e hó 19-én leplezik le ünnepélyesen. — A pesti óriás-utca 20. számú házában e hó 3-án öt embert fojtott meg a gáz. — E hó 8-án nyitja meg a római pápa a zsinatot, az egyház történetében a huszonegyediket, körülbelül 500 püspök van összegyülekezve a világ minden részéből.

— **Szeghalom vidékén** közelebb nagy vadászatot akarnak rendezni, a közbiztonságot veszélyeztető farkasok pusztítására. Valjon az árvizek megengedik-e a jó szándék kivitelét?

Vegyesek.

— **Valódi történet mely mesének is beillik.** E cím alatt a „Szegedi Híradó“ következő esetet beszéli: „történt pedig ez egy helybeli eszmadia polgártársunkon, akit a tőke mellett munkája közben, a dikicsessel kezében, elnyomott a jámborok álma. Álmában egy furcsa haczikás szakálás ember jött hozzá, aki nem volt más, mint sz. Péter, s ki arra kérte föl a jó májszter urat, hogy váltana föl neki egy 5 frtos bankjegyet. A polgártárs, mint okos emberhez illik, megvizsgálta az ötöst s úgy tetszett neki, mintha hamis lenne; de sokkal nagyobb respectussal volt menyébéli vendége iránt, semhogy gyanuját szavakba merete volna önteni; de a veséjébe látó sz. Péter észrevette lelke habozását s biztatta, hogy ne féljen, eljár az a jó pénz helyett. A polgártárs erre a sublárdhoz ment, kihuzta annak pénzt tartalmazó fiókját, miközben sz. Péter hátamögül egy 10 frtos bankót pillantott meg a fiók rejtekében. „Add ide azt a 10 frtost az ötösért“ — mondá neki, mire a polgártárs nagy szemeket meresztett — per-

sze álmában — s egyszerre azon gondolat vilant meg agyában, hogy a látogató talán nem is sz. Péter, hanem valami rabló, aki őt pénztől kifosztani jött ide. Nosza rákiált a sz. Péterből zsvánnyá álmódott látogatóra, hirtelen fölkapja az éles dikicsét, s fölhasítja a vendég hasát. — Az álmódó saját jajdulására ébredt föl, mert az éles dikicsel saját balkeze egyik ujját metszette el, s most orvosi ápolás alatt van. —

— **Borzalmas éji szállás.** Egy külföldi német hetilapból vesszük át a következő történetet, melyet egy az 1864-iki dánháboruban részt vett altiszt beszél el annak hasábjain. „Kévéssel a düppeli sáncok bevétele után — írja az elbeszélő altiszt — ezredem parancsot kapott Jütlandba menni, hol sok ide-oda vándorlás után Aarhus környékén szálltunk meg. Én mintegy 8 emberrel egy földműves lakosa lettem, kinél — mint többnyire történni szokott — egy kocsiszin jelöltetett ki számunkra szállásul. Ugyanazon napon, melyen beszállásoltak, egyik társunk születésnapját ünnepelék s elég udvarias volt engemet s másokat magához szállására meghívni, hogy itt egy kis játék s pohár mellett a napot megüljük. Az órák gyorsan tüntek; egy pohárból több is lett s már jóval éjjel után lehetett, midőn nem egészen rendes állapotban hazafelé indultam. Rövid idő alatt elértem gazdám háza udvarát s itt mindent mély álomba merülve találtam. Azon hitben, hogy a kocsi szinben vagyok — melyben még nappal vaczkomat egy üresen álló takarmányládában magam elkészíttem — tapogatózni kezdek a sötétben s ládám után nyulok, legnagyobb meglepetésemre azonban abban valakit már fekvé találok, ki távollétemet felhasználva, a pusztá föld helyett az én vaczkomat szemelte ki kényelmesebb fekhelyül. — Igazságom érzetében rákiáltok a to-lakodóra, feleletet azonban nem nyerek; húzom és ránczígálom — de mindhiába. Végre miután a magamhoz vett ital következtében, mely ér-zéseimet megbénítá — fokozódó haragomat le nem győzhetém; megragadtam a ficzkót, kit társaim egyikének hittem — s a ládából minden teketória nélkül kilöktem. Alig hangzott el tompa esése — lefeküdtem aludni. A következő reggelen társaim ugyancsak csodálkoztak, hogy a kocsiszinben nem voltam; keresnek mindennütt s végre a kocsiszinből nyíló takarmánykamrába lépnek. Itt megtaláltak alva — egy koporsóban s a földön közelemben egy hetven év körüli anyóka holttestét. A jó asszony — mint később megtudtuk — az előtt való napon halt meg, s a beszállásolás okozta hely szüke miatt ide tették be. Gyorsabban a villámnál ugrottam ki a koporsóból, társaim pedig felemelték az anyókat s ismét helyére fektették, melyen én egyébiránt jobban aludtam mint valaha legkényelmesebb ágyban. Azután kimentünk a kamarából titoktartást fogadva a történetek felett, nehogy házbeliainknek bosszúságot szerezzünk.

Közgazdaszat.

Végre valahára az országos magyar iparegyesület közgazdasági szakosztálya is megkezdé rendes működését. A szakosztály tagjai, bár személyesen megvoltak hiva, csak nagyon kevés számmal jelentek meg, miután a szakosztályi ülésel egyidejűleg tartott bankügyi néptülés a nemzetgazdasági szakosztálynak is számos tagját magához vonta. — Ezen körülmény miatt a nemzetgazdasági egyesületi szervezet constituálását a december 5-iki ülés elhalasztá és csak előkészítő értekezlet szinét ölté magára. De az értekezlet így is nevezetes jelentőséget nyert, mert biztos kilátást nyitott arra, hogy a fővároshan rövid idő múlva egy szép jövőre hivatott közgazdasági egyesület fog megalakulni.

— **Az első magyar mezőgazdasági nagygyűlés** eszméje Temes, Torontál és Krassó megyékben kellő viszhangra talált. A megye több helyén már is értekezletek tartattak és Temesvár város polgárságának felajánlott vendégszeretete folytán az országos magyar gazdasági egyesület felhívandó lesz egy közelebbi városi gyűlésből, hogy a szükséges előmunkálatokat megtegye s az első nagygyűlés Temesvárra hívassék egybe.

— **A kecskemét-vidéki gazdasági egylet** nov. 28-án megalakult. 60 vidéki és 190 helyi tagja van. Elnök lett Horváth Döme, alelnök Farkas Elek és Muraközy János. Azonfelül választott 40 választmányi tag. A város 300 fttal az alapítók sorába lépett. „H—n.“

Hetivásári tudósítás.

Gyula december 10. A mély öreg sárta jött vékony fagy a lovas szekeret meg nem bírván a szakadozó lógyilkos utak miatt csak 8 szekéren s vagy 12 lóhátán hoztak szorult emberek egynehány kőből új tengetit és búzát, — s hoztak 20 szekéren apró s fagyos káposztát. Ennyi volt az összes mai behozatal, — forgalom, adásvevésről, árákról nincs mit írni; a mi igen kevés kelt el a mult heti áron ment; a kukuricizát feljebb tartották, mert kevés volt a behozatal, vétel azonban alig történt.

A káposztának kevés becsülete volt 10 óráig csak egy pár szekérral kelt el 2 frt. 40 krral száza, — a piac végén hihetőleg még olesóbb lett, egyedül a békési hajósok lévén a vevők.

Hízott sertés, a sertés hajtásra legrosszabb szakadozó fagy miatt kevesebb állított ki a piacra, az árák még is valamivel még olesóbbak voltak mint a mult héten, mert ma egyesek nyári hizásu fiatal zsirnak valót is vettek, 19—20 krig mázsánként. a 21—22 kr. vétel ma ritkábban fordulván elő.

Felelős szerkesztő es kiadótulajdonos:

HAJÓSSY OTTO.

HIRDETÉSEK.

Karácsonyi ajándokul díszkötésű munkák!!
ugy szintén gyermek-irodalom nagy választékban.

NAGY FERENCZ

könyvkereskedő Gyulán főt Aleser (Paulovitz-féle) házban, ajánlja a n. é. közönség becses figyelmébe az alább következő legújabb irodalmi jelenségeket:

Jókai a köszívű ember fiai regény 6 kötet 6. ft.
A nemzet vagyónáról Lónyai Menyhert pénzügy-minister emlékirata nyomán P. E. 40 kr.
Rajta fiuk vigadjunk nemzeti dalkönyv színes kemény kötésben 1 frt. 20 kr.

Halljuk a szép szót magyar felkészítő könyv színes kemény kötésben 1 frt.

Megye rendezés az 1848. év szellemében Toldy Istvántól ára 1.80.

Tornazsebkönyv a tornaszat német-magyar műszó tárával írta Matolay Elek ára 80 kr.

Szolgabírák és esküttek kézikönyve írta Kassay Adolf 2-ik kiadás 2.40.

Nagy szellemek írta Szana Tamás ára 1.50.

1869. évi törvények gyűjteménye 1-ső füzet 25 kr.

Naptárak 1870-ik évre nagy választásban.

Eladó gyümölcsfák

Három és négy éves nemesített, válogatott faju nyári, őszi és téli alma és körte, nem különben kajszibarack fák vannak Gerlán az uradalmi fáiiskolában, igen olesón, darabonként csak 40 kron eladók.

Hawlitsek József

uradalmi kertész.

21)

Nemesített őszi barack oltvány fák jutányos áron kaphatók Ferentzy Alajos gyulai kertjében. — Venni szándékozók nevezett tulajdonosnak Gyulán, a főútszán levő fűszer kereskedésében kéretnek jelentkezni.

25)

(2—3)